

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Президент
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

С. М. Квіт

«28 07 2022 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ
для вступників на навчання до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) за спеціальністю

052 «ПОЛІТОЛОГІЯ»
(галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»;
освітня програма: «Політологія»)

Схвалено
Вченою радою
факультету соціальних наук і соціальних технологій

КИЇВ – 2022

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2022 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Фахове вступне випробування за спеціальністю 052 «Політологія» (освітня програма: «Політологія») має за мету з'ясування рівня професійних компетенцій, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів з базових політологічних курсів: історія політичних вчень, західні політичні теорії, порівняльна політологія, державна політика, політична система України, політичні партії та партійні системи, суспільно-політичні рухи, політична культура, міжнародні відносин та зовнішня політика; визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Фахове вступне випробування за спеціальністю 052 «Політологія» (освітня програма: «Політологія») проводиться у формі **усного екзамену**, під час якого кожен абітурієнт надає відповіді на три питання, вміщені в обраному ним білеті. Іспит може відбуватися у очному або, за потреби, дистанційному чи комбінованому форматі.

Кількість білетів – 30.

Тривалість опитування одного абітурієнта до 30 хв.

Зразок завдання:

Білет №1

1. Концепт свободи. Позитивна та негативна свобода
2. Особливості пропорційної виборчої системи: переваги та недоліки.
3. Зовнішня та безпекова політика ЄС: модель суверенної держави?

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

історія політичних вчень, західні політичні теорії, політичні ідеології

1. Розподіл праці як основа існування держави в концепції Платона.
2. Три стани в ідеальній державі Платона.
3. «Правильні» та «неправильні» види державного устрою за Аристотелем.
4. Демократія за Аристотелем та її різновиди.

5. Вчення Н. Макіавеллі і макіавеллізм.
6. Проблеми рівності і власності в «Утопії» Т. Мора.
7. Т. Гоббс про природний стан людства та про природні закони.
8. Дж. Локк про природний стан та власність. Концепція поділу влади за Дж. Локком.
9. Принцип поділу влади за Ш. Л. де Монтеск'є.
10. Ж. Ж. Руссо про природний та громадянський стани.
11. Теорія суспільних класів за К. Марксом.
12. Дж. С. Мілль про співвідношення влади і свободи.
13. Де Токвіль про головні тенденції в розвитку демократії.
14. «Політика як покликання та професія» М. Вебера.
15. Підстави поділу суспільства за Х. Ортегою-і-Гассетом.
16. Поняття відкритого та закритого суспільства.
17. Проблема історизму в політичній концепції К. Поппера.
18. Визначення ідеології. Класичні ідеології.
19. Ліберальна традиція. Ідеології неолібералізму.
20. Соціалізм. Комунізм К. Маркса.
21. Характеристики консерватизму, неоконсерватизм.
22. Визначення та різновиди націоналізму.
23. Ідеологія фашизму.
24. Сутність анархізму як політичного вчення.
25. Сучасні альтернативи класичним ідеологіям. Мультикультуралізм.

політика та держава, політична влада, демократія

4. Поняття держави, її функції.
5. Плюралістична, елітарна та марксистська теорії держави.
6. Типологія держав. Функції держави.
7. Теорії держави. Плюралізм, елітизм, соціалізм.
8. Форми державного устрою та форми державного правління.
9. Концепти сили та влади. Три виміри сили за Стівеном Люком
10. Три типи панування за М. Вебером.
11. Явище гібридних режимів. Класифікації гібридних режимів.
12. Поняття та типи політичних режимів. Основні ознаки демократії.
13. Поняття тоталітарного політичного режиму. Типи тоталітарних режимів ХХ ст.
14. Концепт демократії. Теорія демократичного елітаризму та теорія партисипаторної (учасницької демократії)
15. Теорії демократизації у політичній науці.
16. Поняття та функції громадянського суспільства.
17. Концепт свободи. Позитивна та негативна свобода.
18. Концепт справедливості. Теорія справедливості Джона Ролза.

порівняльна політологія, політичні інститути, політична система, державне управління

1. Політичні інститути та їх роль у структурованій політичній поведінці. Формальні та неформальні.
2. Демократична держава та демократична політична система.
3. Взаємозв'язок правої та політичної системи. Концепт верховенства права.
4. Конституціоналізм та роль конституції в політичному процесі.

5. Поняття та структура політичної системи.
6. Феномен колективної ідентичності та її роль у мобілізації суспільно-політичних рухів.
7. Партийна система України: еволюція розвитку від 1990-х рр.
8. Трансформація політичного режиму в Україні від 1990-х рр.
9. Атрибути і характеристики державної політики.
10. Співвідношення політичної та адміністративної складових у державному управлінні.
11. Теорії державного урядування. Грехам Аллісон про моделі вироблення політики.
12. Концепт урядування. Елементи належного урядування.

політичні організації та партії, політичні мережі, виборчі системи, політична культура

1. Поняття політичної партії. Типи політичних партій.
2. Критерії типологізації політичних партій. Типи політичних партій за ідеологічним критерієм.
3. Поняття та класифікації партійних систем.
4. Теорема Ерроу. Поняття та типи виборчих систем.
5. Особливості мажоритарної виборчої системи: переваги та недоліки.
6. Особливості пропорційної виборчої системи: переваги та недоліки.
7. Виборча система в Україні. Особливості проведення парламентських виборів та виборів до місцевих органів влади.
8. Габріель Алмонд та Сідней Верба про політичну культуру та колективне ставлення до політики.
9. Політична культура і політична соціалізація.

міжнародна, зовнішня політика, міжнародна безпека, міжнародні організації

1. Концепти міжнародні відносини, міжнародна, світова політика, глобальна політика.
2. Держави та міжнародні системи в світовій історії.
3. Становлення суверенної держави в Європі, виникнення суверенітету та риси сучасної держави.
4. Глобалізація системи суверенних держав. Nation-building.
5. «Утопісти» та «прагматики»: відмінність між ліберальним та реалістичним узагальненням міжнародних відносин.
6. Біхевіоралізм та нормативний аналіз.
7. Англійська школа та ідея міжнародного суспільства.
8. Кеннет Волтц про міжнародну поведінку та принципи її аналізу.
9. Соціалізм та розвиток теорії МВ. Світ-системний підхід Іммануїла Валлерстайна.
10. Концепт анархії в конструктивістському підході. Пояснення взаємодії агентів та структури, а також матеріальних та ідеологічних факторів.
11. Зв'язок між владою та знанням у постмодерністських підходах до міжнародних відносин.
12. Ганс Моргентау про зв'язок силової політики (power politics) та безпеки.
13. ООН та система колективної безпеки.
14. Безпекові альянси та роль НАТО у формуванні безпекового порядку.

15. Безпека держави vs безпеки людини. Трансформація концепту безпеки та міжнародної практики.
16. Ядерне стримання під час холодної війни та сучасні механізми.
17. Публічна дипломатія та пропаганда. Джозеф Най про «мяку силу».
18. Концепт національного інтересу та поєднання міжнародного та внутрішніх рівнів в зовнішній політиці.
19. Важливість геополітичного положення для зовнішньої політики України.
20. Зовнішня та безпекова політика ЄС: модель суверенної держави?
21. Характеристики міжнародних організацій. Міжнародний режим.
22. Система ООН. Співвідношення принципів поваги до державного суверенітету та поваги до універсальних прав людини.
23. Теоретичні підходи політекономії.
24. Міжнародний економічний порядок. Глобалізація та регіоналізація після закінчення холодної війни.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність // Умови громадянства : 3б. ст. / під ред. В. ван Спінбергена. – К., 2005. – С. 49–70.
2. Габермас Ю. Що таке деліберативна політика? // Габермас Ю. Залучення іншого. Студії з політичної теорії. – Львів: Астролябія, 2006.
3. Данн В. Н. Державна політика: основи аналізу. – Одеса : АО БАХВА, 2005. – 468 с.
4. Дем'янчук О. П. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти. – К.: Факт. 2008. – 272 с.
5. Демократія. Антологія / упоряд. О. Проценко.– К. : Смолоскип, 2005. – XXVIII, 1108 с.
6. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. – Харків : Центр освітніх ініціатив, 2001. – 182 с.
7. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера). – К. : Тандем, 2002. – 584 с.
8. Колбеч Г. К. Політика. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 169 с.
9. Консерватизм. Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий.– К. : Смолоскип, 1998. – 820 с.
10. Корнхаузер В. Політика масового суспільства // Політологічні читання. – 1992. – № 1. – С. 151–211.
11. Лібералізм. Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2002. – 1126 с.
12. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2006.– 549 с.
13. Політологія : підручник/ за ред. А. Колодій. – К. : Ельга-Н ; Ніка Центр, 2000. – 584 с.
14. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за ред. В. С. Бакирова, М. І. Сазонова. – Харків : ХНУ, 2008. – 576 с.
15. Рябов С. Г. Політологічна теорія держави. – К. : Тандем, 1996. – 240 с.
16. Скиба В. Й., Горбатенко В. П., Туренко В. В. Вступ до політології. – К. : Основи, 1996. – 718 с.
17. Шведа Ю. Теорія політичних партій і партійних систем. – Львів: ЦПД, 2001.

18. Garner, R. (2020). Introduction to Politics / Robert Garner, Peter Ferdinand, Stephanie Lawson (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
19. Rosen, M (1999). Political Thought / Michael Rosen (ed.), Jonathan Wolff (ed.). Oxford: Oxford University Press. 1999. 464 p.
20. Lukes, S. (2005). Power: A radical view (2nd ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
21. Rawls, J. (1971). A theory of justice. Cambridge: Harvard University Press.
22. Allison, Graham (1971). Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis. Pearson P T R; Subsequent edition.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати вступного іспиту з фаху за спеціальністю 052 «Політологія» оцінюються за 100-бальною шкалою.

Оцінювання усних відповідей абітурієнта на питання екзаменаційного білета за спеціальністю 052 «Політологія» здійснюється за такими критеріями:

Таблиця 1

Кількість балів за письмову екзаменаційну роботу	Критерії оцінювання
91 – 100	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді на всі 3 екзаменаційні питання, виявив глибоке розуміння їхньої суті та змісту, а також високий рівень теоретичних знань і практичних умінь з фахових дисциплін. Відповіді абітурієнта засвідчують здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу, відмінне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
76 – 90	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильно, але недостатньо повно, відповів на всі 3 питання. Відповіді абітурієнта засвідчують у цілому високий рівень засвоєння програмного матеріалу, здатність до його аналізу та інтерпретації, належне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
50 – 75	Абітурієнт надав правильну та повну відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують задовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, а також достатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
0 – 49	Абітурієнт не надав правильної та повної відповіді на жодне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують незадовільний рівень засвоєння

	програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, недостатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
--	--

Абітурієнт вважається таким, що склав фахове вступне випробування за спеціальністю 052 «Полігологія» (освітня програма: «Полігологія»), якщо його оцінка за усні відповіді на питання екзаменаційного білету становить **50 – 100 балів**.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка є нижчою за 50 балів (0 – 49 балів), абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність 052 «Полігологія».

Голова фахової атестаційної комісії

_____ М.В.Чабанна